

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Facultatea de Istorie • Centrul de Studii Clasice și Creștine

Nr. 20-2/2025

CLASSICA & CHRISTIANA

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI

Classica et Christiana

Revista Centrului de Studii Clasice și Creștine

Fondator: Nelu ZUGRAVU

20/2, 2025

Classica et Christiana

Periodico del Centro di Studi Classici e Cristiani

Fondatore: Nelu ZUGRAVU

20/2, 2025

ISSN: 1842 – 3043
e-ISSN: 2393 – 2961

Comitetul științific / Comitato scientifico

Moisés ANTIQUEIRA (Universidade Estadual do Oeste do Paraná)
Sabine ARMANI (Université Paris 13-CRESC - PRES Paris Cité Sorbonne)
Immacolata AULISA (Università di Bari Aldo Moro)
Andrea BALBO (Università degli Studi di Torino)
Antonella BRUZZONE (Università degli Studi di Sassari)
Livia BUZOIANU (Muzeul Național de Istorie și Arheologie Constanța)
Claudio César CALABRESE (Universidad Panamericana - Campus Aguascalientes)
Dan DANA (Centre National de la Recherche Scientifique/HiSoMA (UMR 5189), Lyon)
Beatrice GIROTTI (Alma Mater Studiorum - Università di Bologna)
Maria Pilar GONZÁLEZ-CONDE PUENTE (Universidad de Alicante)
Attila JAKAB (Civitas Europica Centralis, Budapest)
Fred W. JENKINS (University of Dayton)
Domenico LASSANDRO (Università di Bari Aldo Moro)
Carmela LAUDANI (Università della Calabria)
Patrizia MASCOLI (Università di Bari Aldo Moro)
Dominic MOREAU (Université de Lille)
Sorin NEMETI (Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca)
Evalda PACI (Centro di Studi di Albanologia, Tirana)
Vladimir P. PETROVIĆ (Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade)
Luigi PIACENTE (Università di Bari Aldo Moro)
Sanja PILIPOVIĆ (Institute of Archaeology, Belgrade)
Mihai POPESCU (C.N.R.S. - ANHIMA, Paris)
Julijana VISOČNIK (Archdiocesan Archives of Ljubljana)
Heather WHITE (Classics Research Centre, London)

Comitetul de redacție / Comitato di redazione

Claudia TĂRNĂUCEANU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași)
Nelu ZUGRAVU, director al Centrului de Studii Clasice și Creștine
al Facultății de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
(*director responsabil / direttore responsabile*)

Correspondența / Corrispondenza:

Prof. univ. dr. Nelu ZUGRAVU
Facultatea de Istorie, Centrul de Studii Clasice și Creștine
Bd. Carol I, nr. 11, 700506 - Iași, România
Tel. ++40 232 201634 / Fax ++40 232 201156
e-mail: nelu@uaic.ro

Toate contribuțiile sunt supuse unei duble analize anonime (*double-blind peer review*), efectuate de specialiști români și străini.

All contributions are subject to a double anonymous analysis (*double blind peer review*), carried out by Romanian and foreign specialists.

La redazione sottopone preliminarmente tutti i contributi pervenuti a un procedimento di doppia lettura anonima (*double-blind peer review*) affidato a specialisti romeni e stranieri.

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” din IAȘI
FACULTATEA DE ISTORIE
CENTRUL DE STUDII CLASICE ȘI CREȘTINE

Classica et Christiana

**20/2
2025**

**Actele colocviului internațional *Receptarea Romei și a
Imperiului Roman în cultura română contemporană*
(Iași, 14-16 noiembrie 2024)**

editate de

Nelu ZUGRAVU și Ionuț NISTOR

Tehnoredactor: Nelu ZUGRAVU

ISSN: 1842 – 3043
e-ISSN: 2393 – 2961

Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
700511 - Iași, tel./fax ++ 40 0232 314947

SUMAR / INDICE / CONTENTS

SIGLE ȘI ABREVIERI – SIGLE E ABBREVIAZIONI / 9

***

Actele colocviului internațional *Receptarea Romei și a Imperiului Roman în cultura română contemporană*

(Iași, 14-16 noiembrie 2024)

Programul colocviului [The colloquium program] / 11

Florica BOHÎLȚEA-MIHUȚ, Vestigii romane pe mărcile poștale românești din perioada regimului comunist [Roman antiquities on Romanian postage stamps during the Communist regime] / 17

Roxana-Gabriela CURCĂ, Epigraphic Latin in Romanian studies in post-war period / 43

Dan DANA, Un alt latinism interbelic: urmașii francofoni ai Romei [Another interwar Latinism: French-speaking descendants of Rome] / 53

Gabriela E. DIMA, Roma antică în percepția lui Liviu Rebreanu [Ancient Rome as seen by Liviu Rebreanu] / 85

Theodor GEORGESCU, Imaginea Romei în cultura română prin ochii autorilor de limbă greacă veche [The image of Rome in Romanian culture through the eyes of ancient Greek writers] / 97

Marian I. HARIUC, „Și în România se lucrează în vederea sărbătoririi lui Ovidiu”. Bimilenarul nașterii lui Publius Ovidius Naso (1957-1958) [In Romania, Work is also being done in Preparation for the “Celebration of Ovid”: The Bimillenary of the Birth of Publius Ovidius Naso (1957-1958)] / 111

Emanuela ILIE, “Amo, amas, amat...” (1943) de V. Beneș: o distopie totalitară curajoasă, cu un roman și mulți (alți) barbari) [“Amo, amas, amat...” (1943) by V. Beneș: a courageous totalitarian dystopia, with a Roman and lots of (other) barbarians] / 131

Gheorghe IUTIȘ, Istoria Romei în manualele școlare din perioada 1920-1948 [The history of Rome in school textbooks from the period 1920-1948] / 149

Sorin NEMETI, Școala de arheologie de la Cluj și studiul religiei romane din Dacia [The archaeology School from Cluj and the study of Roman religion in Dacia] / 159

Ionuț NISTOR, Italian language and civilization at the University of Iași in the first half of the 20th century / 171

Adriana PANAINTE, Provincia Moesia Inferior în istoriografia românească de la Vasile Pârvan la tratatul de *Istoria Românilor* (2001) [The province of Moesia Inferior in Romanian historiography from Vasile Pârvan to the *History of the Romanians* (2001)] / 181

Bogdan POPA, Despre trecutul unui cuvânt. „Daciada”, de la titlu de epopee la competiție sportivă [On the past of a word. “Daciada”, from epos title to sports competition] / 207

Nelu ZUGRAVU, Claudia TĂRNĂUCEANU, Ediții din autorii latini în perioada comunistă – exigențe profesionale, concesiile ideologice [The editions of Latin authors during the Communist period – professional requirements, ideological concessions] / 217

***

STUDII – STUDI /

Immacolata AULISA, Antichi itinerari di pellegrinaggio al Santuario di San Michele sul Gargano [Ancient pilgrimage routes to the Sanctuary of Saint Michael on the Gargano] / 257

Francesco BOTTI, L'immagine dei Visigoti nella *Cronaca* di Idazio [The description of the Visigoths in the *Chronicle* of Hydatius] / 291

Antonella BRUZZONE, Un capitolo di storia degli studi del Novecento sulla poesia bucolica greca e latina [A chapter of the history of twentieth-century studies on Greek and Latin bucolic poetry] / 309

- Maria Carolina CAMPONE, *Mare undique et undique caelum*: il *topos* del viaggio in mare nell'epistola 49 di Paolino di Nola [*Mare undique et undique caelum*: the *topos* of the sea voyage in Paulinus of Nola's Epistle 49] / 325
- Dalila D'ALFONSO, *Ut iugum continet sirpiculos*: a proposito di 'sirpi' e transumanza in Varro *rust.* 2,2,9 [*Ut iugum continet sirpiculos*: on 'sirpi' and transhumance in Varro *rust.* 2.2.9] / 347
- Beatrice GIROTTI, Pratiche di discredito dalla storiografia pagana del IV secolo d.C.: *muliebritas* vs. *virilitas* nelle rappresentazioni di potere [Practices of discredit in 4th century AD pagan historiography: *muliebritas* vs. *virilitas* in representations of power] / 365
- Alessandro LAGIOIA, "*O misera domus Herculea*": un contributo inedito alla fortuna umanistica del mito di Ercole [*O misera domus Herculea*": an unpublished contribution to the humanistic reception of the myth of Hercules] / 385
- Carmela LAUDANI, Del buon uso della lira: Ermes (Hom. 4) e Teutra (Sil. 11, 288-482) [The good use of the lyre: Hermes (Hom. 4) and Teuthras (Sil. 11, 288-482)] / 421
- Patrizia MASCOLI, Aldelmo di Malmesbury epistolografo [Aldhelm of Malmesbury, epistolographer] / 431
- Manuela MONGARDI, Nuove forme di rappresentazione delle *Augustae* nel III secolo d.C.: il caso dei miliari [New forms of representation of the *Augustae* in the third century AD: the case of milestones] / 443
- Roberto MONTEFINESE, Between sword and cross: the christianization of Roman military culture from persecution to symbolic transformation / 467
- Fabrizio PETORELLA, *Quia non, sicut videt homo, videt deus*. Cecità e guarigione nella *Vita di Severino* di Eugippio [*Quia non, sicut videt homo, videt deus*. Blindness and healing in Eugippius' *Life of Severinus*] / 489

Vladimir P. PETROVIĆ, A new votive Roman inscription from Rogatica dedicated to Liber Pater (East Dalmatia) / 509

Daniela SCARDIA, *Audacter facio*: il confronto tra santi nell'*Hom. 6 in Is. 1-2* di Origene [*Audacter facio*: The comparison between saints in Origen's *Homily 6 on Isaiah 1-2*] / 517

Enrico SIMONETTI, *Lacrimae sua verba sequuntur*: Pathos elegiaco e reticenza emotiva nell'*Eroide* di Ipermestra [*Lacrimae sua verba sequuntur*: Elegiac pathos and emotional reticence in the *Herois* of Hypermnestra] / 551

***

CRONICA – CRONACA / 567

PUBLICAȚII – PUBBLICAZIONI / 571

SIGLE ȘI ABREVIERI / SIGLE E ABBREVIAZIONI*

<i>ActaMN</i>	<i>Acta Musei Napocensis</i> , Cluj-Napoca.
<i>AIIAI</i>	<i>Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”</i> , Iași.
<i>AISC</i>	<i>Anuarul Institutului de Studii Clasice</i> , Cluj.
<i>ANRW</i>	<i>Ausstieg und Niedergang der römischen Welt. Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung</i> , Berlin-New York.
<i>AȘUI.Istorie</i>	<i>Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași</i> , S.N., <i>Istorie</i> .
<i>BSAS</i>	<i>Bulletin de la Société archéologique de Sousse</i> , 1903-
<i>CCSL</i>	<i>Corpus Christianorum. Series Latina</i> , Turnhout, 1953 sqq.
<i>CSEL</i>	<i>Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum</i> , Vienna-Leipzig, 1860 sqq.
<i>DACL</i>	<i>Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie</i>
<i>EDR</i>	<i>Epigraphic Database Rome</i> .
<i>GCS</i>	<i>Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten (drei) Jahrhunderte</i> , Leipzig-Berlin.
<i>PCBE</i>	<i>Prosopographie chrétienne du Bas-Empire</i> , éd. par A. Mandouze et al., 4 voll., Paris-Rome 1982-2013.
<i>PIR</i>	<i>Prosopographia Imperii Romani. Saec. I.II.III</i> .
<i>PL</i>	<i>Patrologia Latina</i> .
<i>RRMAM</i>	D. French, <i>Roman Roads and Milestones of Asia Minor</i> , Vol. III, British Institute at Ankara, 2012-2016.
<i>SAI</i>	<i>Studii și Articole de Istorie</i> , București.
<i>SC</i>	<i>Sources Chrésiennes</i> , Paris-Lyon.
<i>SCIVA</i>	<i>Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie</i> , București.
<i>TD</i>	<i>Thraco-Dacica</i> , București.
<i>ThLL</i>	<i>Thesaurus linguae Latinae</i> .

---

* Cu excepția celor din *L'Année Philologique* și *L'Année Épigraphique* / Escluse quelle segnalate da *L'Année Philologique* e *L'Année Épigraphique*.

UNIVERSITATEA
„ALEXANDRU IOAN CUZA”
din IAȘI

FACULTATEA de
ISTORIE

Primăria
Municipiului
Iași

CSCC
CENTRUL DE STUDII CLASICE ȘI CREȘTINE

COLOCVIUL INTERNAȚIONAL
Receptarea Romei și a Imperiului Roman
în cultura română contemporană

ORGANIZATORI

PROF. UNIV. DR. NELU ZUGRAVU

CONF. UNIV. DR. IONUT NISTOR

Iași, 14-16 noiembrie 2024

Sala H1 (Corp H) / Facultatea de Istorie

**PROIECT FINANȚAT DE PRIMĂRIA MUNICIPIULUI IAȘI PRIN
H.C.L. NR. 61/28.02.2024**

PROGRAM**Joi, 14 noiembrie 2024****14.00-16.00**Moderator: **Nelu ZUGRAVU****14.00-14.30:** Deschiderea colocviului; salutul organizatorilor:

Dl. Mihai CHIRICA, Primarul Municipiului Iași

Dl. Liviu MAHA, Rectorul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Dl. Lucrețiu-Ion BÎRLIBA, Decanul Facultății de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Dl. Florian MATEI-POPESCU, Președintele Asociației Societatea de Studii Clasice din România

Dl. Nelu ZUGRAVU, Directorul Centrului de Studii Clasice și Creștine, Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Orationes inaugurales**14.30-15.00:** Cătălin TURLIUC, Iași, *Discurs istoric și post-adevăr în contextul moștenirii lăsate de lumea romană***15.00-15.30:** Emanuela ILIE, *De la distopia interbelică la policier-ul contemporan. (Re)inventări narative ale unei scheme consacrate, cu romani și (alți) barbari***15.30-16.00:** Discuții**16.00-16.30:** Pauză**16.30-18.30*****Historica (I)***Moderator: **Florica BOHÎLȚEA-MIHUȚ****16.30-17.00:** Gheorghe IUTIȘ, *Istoria Romei în manualele școlare din perioada 1920-1948***17.00-17.30:** Ovidiu-Iulian SANDU, *Imperiul Roman în scrieri politice din perioada comunistă (1965-1989)***17.30-18.00:** Daniel NIȚĂ-DANIELESCU, *Dacia și Roma în scrierile părintelui Dumitru Stăniloae***18.00-18.30:** Discuții**18.30:** Cocktail

Vineri, 15 noiembrie 2024**9.00-11.00*****Philologica***Moderator: **Claudia-Dorina TĂRNĂUCEANU****9.00-9.30:** Theodor GEORGESCU, *Imaginea Romei în cultura română prin ochii autorilor de limbă greacă veche***9.30-10.00:** Nelu ZUGRAVU, Claudia-Dorina TĂRNĂUCEANU, *Ediții din autorii latini în perioada comunistă - exigențe profesionale, concesiile ideologice***10.00-10.30:** Roxana-Gabriela CURCĂ, *Latina epigrafică în cercetarea românească postbelică***10.30-11.00:** Discuții**11.00-11.15:** Pauză**11.15-13.00*****Scholastici***Moderator: **Ionuț NISTOR****11.15-11.45:** Dan DANA, *Un alt latinism interbelic: urmașii francofoni ai Romei***11.45-12.15:** Cătălin BOTOȘINEANU, *O competiție simbolică uitată. Bursierii ieșeni ai Școlii Române din Roma în perioada interbelică***12.15-12.45:** Iulian Cătălin DĂNILĂ, *Fascinația Romei printre bursierii Școlii Române de la Roma***12.45-13.00:** Discuții**13.00-15.00:** Pauză**15.00-16.30*****Postclassica***Moderator: **Bogdan CEOBANU****15.00-15.30:** Ionuț NISTOR, *Limba și civilizația italiană la Universitatea ieșeană în prima jumătate a secolului al XX-lea***15.30-16.00:** Marian-Ionuț HARIUC, *Schimburi culturale româno-italiene în anii destinderii comuniste: locul Antichității romane***16.00-16.30:** Discuții**16.30-16.45:** Pauză

16.45-18.15***Litteraria***Moderator: **Emanuela ILIE****16.45-17.15:** Gabriela DIMA, *Roma antică în percepția lui Liviu Rebreanu***17.15-17.45:** Ioana PETCU-PĂDUREAN, *Imagina Romei antice pe scena teatrului românesc prin filtrul shakespeareian*. Titus Andronicus și Iulius Caesar**17.45-18.15:** Discuții**18.15:** Cocktail**Sâmbătă, 16 noiembrie 2024****9.00-10.30*****Historica (II)***Moderator: **Lucrețiu-Ion BÎRLIBA****9.00-9.30:** Adriana PANAITTE, *Provincia Moesia Inferior în istoriografie românească de la Vasile Pârvan la tratatul de Istoria românilor***9.30-10.00:** Florian MATEI-POPESCU, *Provincia Dacia în istoriografia românească din perioada 1960-2001***10.00-10.30:** Sorin NEMETI, *Contribuția școlii clujene de istorie și arheologie la studiul religiei romane***10.00-10.30:** Discuții**10.30-10.45:** Pauză**10.45-12.30*****Miscellanea***Moderator: **Cătălin TURLIUC****10.45-11.15:** Florica BOHÎLȚEA-MIHUȚ, *Vestigii romane în emisiuni filatelice românești din perioada regimului comunist***11.15-11.45:** Bogdan-Alexandru JITEA, *Dacii și romanii pe marele ecran ceaușist***11.45-12.15:** Bogdan POPA, *Continuitate și antiteză. Contextul social-politic al Daciei***12.15-12.30:** Discuții**12.30:** Închiderea colocviului. Concluzii
Ionuț NISTOR, Nelu ZUGRAVU

Participanți

- Florica BOHÎLȚEA-MIHUȚ, Departamentul de Istorie Antică, Arheologie și Istoria Artei, Facultatea de Istorie, Universitatea din București
- Cătălin BOTOȘINEANU, Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași
- Roxana-Gabriela CURCĂ, Departamentul de Istorie, Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
- Dan DANA, Centre National de la Recherche Scientifique/ HiSoMA (UMR 5189), Lyon
- Iulian Cătălin DĂNILĂ, Facultatea de Științe ale Comunicării, Universitatea „Apolonia” din Iași
- Gabriela DIMA, Departamentul de Limbi și Literaturi Străine, Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
- Theodor GEORGESCU, Departamentul de Limbi și Literaturi Romanice, Clasice și Neogreacă, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București
- Marian-Ionuț HARIUC, Academia Română, Institutul de Istorie, Departamentul de Istorie contemporană, Iași
- Emanuela ILIE, Departamentul de Românistică, Jurnalism și Literatură comparată, Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
- Gheorghe IUTIȘ, Departamentul de Istorie, Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
- Bogdan-Alexandru JITEA, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, București
- Florian MATEI-POPESCU, Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București
- Sorin NEMETI, Departamentul de Istorie Veche și Arheologie, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca
- Ionuț NISTOR, Departamentul de Istorie, Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași,
- Daniel NIȚĂ-DANIELESCU, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
- Adriana PANAITTE, Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București
- Ioana PETCU-PĂDUREAN, Facultatea de Teatru, Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași
- Bogdan POPA, Academia Română, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București
- Ovidiu-Iulian SANDU, Liceul Teoretic „Ion Neculce” Târgu Frumos, Județul Iași
- Claudia-Dorina TĂRNĂUCEANU, Departamentul de Limbi și Literaturi Străine, Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
- Cătălin TURLIUC, Academia Română, Institutul de Istorie, Departamentul de Istorie contemporană, Iași
- Nelu ZUGRAVU, Centrul de Studii Clasice și Creștine, Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

ISTORIA ROMEI ÎN MANUALELE ȘCOLARE DIN PERIOADA 1920-1948

Gheorghe IUTIȘ*
(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași)

Keywords: *Romanian school textbooks, author, Roman state, Roman Empire.*

Abstract: *The history of Rome in school textbooks from the period 1920-1948.* The author investigates how the history of the Roman state is presented in national and world history textbooks from the interwar period and the years immediately following it, up until the establishment of the communist regime in Romania. Among the conclusions drawn from this research are the following: the authors of the textbooks (O. Tafrali, Emil Diaconescu, Ioan Lupaș, Theodor Avr. Aguletti, C. C. Giurescu, etc.) included a large amount of information, which was not always adapted to the age level of the students for whom the textbooks were intended. However, these works were sometimes supplemented with images, maps, and reading excerpts – tools that were very useful in the learning process. The study also concludes that it was essential for school textbooks to be periodically revised and updated with current information, in line with the progress of Romanian historiography at the time. In some cases, entirely new curricula and, consequently, new textbooks were needed for various grade levels and types of schools – primary, secondary, teacher training (“normal”), commercial, high school, etc.

Cuvinte-cheie: *manuale școlare românești, autor, statul roman, Imperiul roman.*

Rezumat: *Autorul investighează modul în care istoria statului roman este prezentată în manualele de istorie națională și universală din perioada interbelică și din anii imediat următori, până la instaurarea regimului comunist în România. Printre concluziile desprinse în urma acestei cercetări se numără următoarele: autorii manualelor (O. Tafrali, Emil Diaconescu, Ioan Lupaș, Theodor Avr. Aguletti, C. C. Giurescu etc.) au inclus o cantitate mare de informații, care nu era întotdeauna adaptată nivelului de vârstă al elevilor cărora le erau destinate aceste manuale. Totuși, unele dintre aceste lucrări erau completate cu imagini, hărți și fragmente de lectură – instrumente foarte utile în procesul de învățare.*

---

* giut2008@yahoo.com

Studiul mai concluzionează că era esențial ca manualele școlare să fie revizuite periodic și actualizate cu informații noi, în concordanță cu progresele istoriografiei românești din acea perioadă. În unele cazuri, era nevoie de programe școlare complet noi și, implicit, de manuale noi, destinate diverselor niveluri de învățământ și tipuri de școli – primare, secundare, școli normale (de formare a învățătorilor), comerciale, licee etc.

Titlul acestui articol necesită câteva precizări: mai întâi menționăm că investigația pe care am întreprins-o se circumscrie manualelor de istorie, națională și universală, deși este posibil ca și manualele de literatură, română sau universală, să fi adus un spor de informație și, implicit, de interpretare, asupra acestui subiect.

În al doilea rând, perioada aleasă (1920-1948) are avantajul unei anumite omogenități, a unei legislații coerente, elaborată în perioada interbelică și menținută, cu unele intruziuni ale politicului vremii, până la promulgarea legii învățământului din data de 3 august 1948.

De asemenea, precizăm și faptul că manualele școlare cercetate fac parte din fondul de carte existent în orașul Iași (preponderent la Biblioteca Centrală Universitară) sau provin din biblioteca personală. Unele dintre aceste manuale au fost elaborate înainte de anul 1920 și au cunoscut numeroase ediții și după această dată, iar în cazul altora (precum manualul de istorie antică și medievală elaborat de Orest Tafrali în anul 1929) am avut în vedere chiar ediția inițială a respectivei lucrări. Din experiența unei investigații mai ample realizate asupra evoluției manualelor de istorie cu mai mulți ani în urmă putem afirma că, de la o ediție la alta, manualele nu sufereau îmbunătățiri, revizuirii, adăugiri de amploare (deși lucrul acesta era menționat mai mereu pe copertele acestor lucrări), astfel încât putem avea un grad de siguranță ridicat asupra concluziilor investigației noastre, chiar dacă nu am cercetat decât una sau doar câteva ediții ale respectivului manual, niciodată însă pe toate.

Am realizat investigația pe două direcții: pe de o parte am avut în vedere modul în care istoria Romei (a romanilor) a fost înfățișată în manualele de istorie națională, elaborate pentru mai multe niveluri de clasă sau categorii de școli, iar pe de altă parte am cercetat modul în care evoluția statului și a civilizației romane au fost prezentate în manualele tipărite pentru clasele în care se învăța istoria antică – clasa a I-a secundară, clasa a II-a secundară, clasa a V-a secundară.

La prima direcție avută în vedere și menționată mai sus, investigația s-a oprit asupra mai multor manuale de Istorie națională (a românilor), destinate unor clase diferite și unor școli de diverse categorii – primare, secundare, normale, comerciale etc. Astfel, am avut în atenție manuale elaborate de remarcabili oameni de școală sau chiar de istorici consacrați ai timpului – Theodor Avram Aguletti, Marin Petrescu, Ioan Lupaș, Orest Tafrali, Emil Diaconescu, Scarlat Lambrino, Mauriciu Papastopol, N. A. Constantinescu, Constantin C. Giurescu. De asemenea, am avut în vedere și manualul unic elaborat sub coordonarea lui Mihail Roller din anul 1947 și care va cunoaște numeroase ediții în următorii ani, expresie a unei puternice ampren-te de natură ideologică a unui regim politic pe care neamul românesc nu și l-a dorit, ci i-a fost impus din afară, după cum prea bine se cunoaște.

În mod firesc, romanii și statul roman apar, pentru prima dată, în manualele de istorie națională, atunci când drumurile și interesele Romei se intersectează cu cele ale strămoșilor românilor, getodacii. Unul dintre autori, Orest Tafrali, menționează că romanii „au ajuns să stăpânească cea mai mare parte din lumea veche, atât în Europa, cât și în Asia și Africa... fiind un popor muncitor, econom, pios, cu moravuri simple, stăruitor, viteaz și iubitor de cuceriri”¹.

Remarcăm și inovația unui autor de manuale mai puțin cunoscut, Simion Rusceac, acesta introducând în manualul său, *Cunoștințe rezumate din istoria Românilor*, tipărit la Cernăuți în anul 1936, considerații care în mod obișnuit apar mai rar sau deloc în manualele de istorie, asupra firii și credințelor romanilor, portul și locuințele, ocupațiile lor, despre armata romană, despre lucruri concrete rămase de la romani după părăsirea Daciei (petrecută în anii 271-274), precum drumuri, apeducte, valuri de apărare, monumente – cel de la Adamclisi, podul de la Drobeta, ca și elemente de civilizație spirituală – colinde, urături etc.².

---

¹ O. Tafrali, *Istoria Românilor pentru clasa a IV-a secundară de băieți și fete*, ediția a II-a, Editura Ziarului Universul, București, 1935, 18.

² Simion Rusceac, *Cunoștințe rezumate din Istoria Românilor pentru clasele a V-a, a VI-a, a VII-a primară*, Editura Autorului, Cernăuți, 1936, 6-14. O prezentare a calităților poporului roman întâlnim și în manualul lui Emil Diaconescu, *Istoria Românilor pentru clasa a IV-a secundară*, ediția a VII-a revizuită, Editura Națională Gh. Mecu, București, 1941, 21-23 („popor mare și puternic, muncitor, priceput în ce privește conducerea statului, destoinic și viteaz în războaie” – p. 22). De asemenea, în manualul lui Ioan Lupaș, *Istoria Românilor*, Institutul de Arte Grafi-

Conflictele declanșate între romani și daci, pornind de la primele – cele purtate cu căpeteniile din Dobrogea, Dapyx și Zyraxes, și ajungând până la cele foarte cunoscute, din timpul regilor Burebista și Decebal, sunt prezentate cursiv, cronologic, evenimential, cu puține interpretări ori concluzii de reținut. În fond, observăm că manualele de istorie supuse analizei sunt, cel mai adesea, revărsări de cât mai multe cunoștințe ce se doreau a fi însușite de către elevii diverselor niveluri de clasă și din școli cu profiluri diferite. Astfel era gândită, în acea perioadă, prin programele școlare și prin alcătuirea ulterioară a manualelor, predarea istoriei în țara noastră!

Unii autori au introdus, pentru a-și susține diversele afirmații din cuprinsul manualelor, și fragmente (bucăți) de lecturi istorice, precum au procedat Orest Tafrali în manualul lui dedicat clasei a VIII-a din 1935 sau numeroase ilustrații și hărți (același Tafrali în manualul destinat cursului superior de liceu, 1931). Constantin C. Giurescu a adăugat, pentru fiecare lecție (capitol) o bibliografie accesibilă elevilor de clasa a IV-a sau a VIII-a³.

Unele dintre evenimente au fost prezentate pe larg cu ajutorul materialelor auxiliare menționate (lecturi, hărți, ilustrații), precum cele două războaie daco-romane din anii 101-102 și 105-106. Astfel, se descriau principalele lupte ale celor două conflicte, explicându-se motivul real al cuceririi Daciei („tezaurul roman secătuit, ca și proasta stare economică a statului”⁴), totuși unul dintre autori (Tafrali, 1931) considera că „a fost oarecum o greșeală cucerirea Daciei din punct de ve-

---

ce Ardealul, Cluj, 1921, unde autorul, subliniind rolul istoric al poporului roman, preia expresiile poetului Vergilius din *Eneida* – „menirea istorică a romanilor nu erau artele și literatura, ci de a stăpâni lumea și a păzi pacea” – p. 22). Vezi și O. Tafrali, *op. cit.*, 18; Scarlat Lambrino, Gh. Lazăr, Virgiliu Arbore, *Istoria antică pentru clasa a V-a secundară*, Editura Adevărul, București, 1935, 276 – „cea mai mare cinste pentru romani era să-și slujească patria cu vrednicie și cu bărbăție... ei își întrebuințau tot timpul pentru binele patriei, fie luând parte la treburile publice, fie la război, singurele ocupații demne de un cetățean roman”.

³ De semnalat mențiunile făcute de autori în *Prefața* manualului lor: „Editura Adevărul nu a cruțat nici un sacrificiu pentru ca manualele să apară în cele mai bune condițiuni tehnice și cu o bogată ilustrație, executată în chip desăvârșit. Datorită acestui fapt, dorința noastră de a nu face niște cenușii cărți de școală, ci cărți plăcute și atrăgătoare, s-a putut realiza pe deplin” (Scarlat Lambrino, Gh. Lazăr, Virgiliu Arbore, *op. cit.*, 4).

⁴ Gh. I. Georgescu, D. Tudor, V. Maciu, Mihail Roller (red. resp.), *Istoria României*, Manual unic pentru clasa a VII-a elementară, Editura de Stat, București, 1947, 25.

dere al ușurinței apărării hotarelor, întrucât Dunărea era cel mai bun hotar, care se putea lesne apăra”⁵.

Capitole referitoare la transformarea Daciei în provincie română și, ulterior, evoluția acesteia până la retragerea aureliană sunt prezente în fiecare manual, cu aprecieri asupra transformărilor pozitive petrecute în această perioadă. Spre exemplu, mai mulți autori remarcă starea înfloritoare a provinciei, mai ales în secolul al II-lea (Dacia felix)⁶, când s-au întemeiat c. 70 de localități noi, în vreme ce manualul coordonat de Mihail Roller îngloba concluzii de genul: „Dacia va fi supusă romanizării și unei exploatare economice sistematice, așa cum cerea orânduirea sclavagistă romană”⁷.

Referitor la aducerea a numeroși coloniști din Imperiu în noua provincie, autorul Orest Tafrali considera că „nu erau mulți coloniști din Italia, căci politica de stat a Romei nu voia în acest timp să golească Peninsula de elementele latine, pe care se răzima toată puterea Imperiului Roman”⁸. Sunt scoase în evidență „măsurile excepționale luate de Traian pentru romanizarea și întărirea provinciei, împăratul colonizând-o cu elemente credincioase Împărăției și dându-i o puternică organizare militară – 2 legiuni”⁹.

Între ultimele capitole sau paragrafe ale lecțiilor din manualele de istorie națională ale perioadei avute în atenție se află cele referitoare la părăsirea provinciei Dacia de către autoritățile romane sub împăratul Aurelian, precum și prezentarea situației populației romanizate de la nord de Dunăre în perioada următoare (secolele IV și V). La mijlocul secolului al III-lea provincia Dacia „era ca și pierdută pentru Romani. Pacea, liniștea și viața populației nu mai pot fi asigurate. Barbarii atacă și pradă mereu fără a fi respinși cu ușurință”¹⁰, considera Orest Tafrali, autorul poate a celui mai bun manual de istorie națională al vremii, fapt care era implicit legat de statutul profesional

---

⁵ O. Tafrali, *Manual de istoria românilor pentru cursul superior de liceu*, Editura Librăriei Socec and Co., București, 1931, 49.

⁶ Emil Diaconescu, *op. cit.*, 33-38; Th. Aguletti, M. Petrescu, *Istoria Românilor pentru clasa a IV-a secundară*, ediția a XXIV-a, Editura Cartea Românească, București, 1944, 23-29; Constantin C. Giurescu, *Istoria Românilor pentru clasa a VIII-a secundară*, Editura Cugetarea, București, 1939, 44-60; O. Tafrali, *Manual de istoria românilor...*, 40-51 etc.

⁷ Gh. I. Georgescu, D. Tudor, V. Maciu, Mihail Roller (red. resp.), *op. cit.*, 27.

⁸ O. Tafrali, *Manual de istoria românilor...*, 41.

⁹ Th. Avr. Aguletti, M. Petrescu, *op. cit.*, 23.

¹⁰ O. Tafrali, *Manual de istoria românilor...*, 50.

al autorului – acesta era profesor la Catedra de Arheologie și Antichități a Facultății de Litere de la Universitatea ieșeană.

Despre aceeași perioadă autorul Emil Diaconescu sublinia, în manualul său, că „odată cu retragerea stăpânirii romane din Dacia a încetat și organizarea și administrarea pe care Romanii o dăduseră acestei provincii”¹¹, iar în manualul semnat de Aguletti și Petrescu se admitea că „vechea civilizație romană a fost stinsă” în urma migrațiilor, în vreme ce creștinismul la Români s-a desăvârșit prin declararea acestei religii ca religie de stat, sub împăratul Constantin cel Mare¹².

În manualele de istorie națională pe care le-am investigat prezența romanilor implicați în diverse evenimente istorice se încheie o dată cu sfârșitul secolului al V-lea, după ce s-au consemnat încercările de a păstra provincia Dacia în cadrul Imperiului, nenumăratele lupte cu migratorii goți, huni și gepizi, dar și prin sublinierea importanței factorului latin (roman) în procesul de formare a poporului român și a limbii române. De exemplu, Emil Diaconescu menționa că „Romanii, superiori în civilizație, au deznaționalizat pe Daci, a căror limbă a dispărut cu totul”¹³, iar în manualul coordonat de Mihail Roller destinat claselor de gimnaziu se concluzionează că, în timpul celor 168 de ani de stăpânire romană asupra Daciei, „s-a produs romanizarea, aceasta din urmă fiind grăbită prin superioritatea culturală a Romanilor, ca și prin nevoia coloniștilor, veniți «ex toto orbe Romano» de a realiza între ei o înțelegere printr-un grai comun, cel latin”¹⁴.

În ceea ce privește cea de-a doua direcție a investigației noastre, am avut în vedere manualele de istorie universală elaborate într-o perioadă anterioară, dar care au cunoscut ediții și în perioada anilor 1920-1948, precum și manuale de același tip care au cunoscut primele ediții chiar în perioada mai sus menționată. Cercetarea s-a oprit asupra a șase manuale de istorie, numite de istorie universală sau de istorie antică, ce au înglobat, în mod firesc, consistente capitole referitoare la istoria Romei și a romanilor. Ca autori îi regăsim pe aceiași Theodor Aguletti și Marin Petrescu, Orest Tafrali, Emil Diaconescu

---

¹¹ Emil Diaconescu, *op. cit.*, 47.

¹² Th. Avr. Aguletti, M. Petrescu, *op. cit.*, 30.

¹³ Emil Diaconescu, *op. cit.*, ediția a IX-a revăzută, Editura Națională Mecu SA, București, 1944, 36.

¹⁴ Gh. I. Georgescu, D. Tudor, V. Maciu, Mihail Roller (red. resp.), *Istoria României*, Manual unic pentru clasa a III-a gimnaziu și clasa a IV-a secundară, Editura de Stat, București, 1947, 32.

(conferențiar universitar la Facultatea de Litere din Iași), cărora li se adaugă istoricii N. A. Constantinescu și Scarlat Lambrino (primul era conferențiar universitar la Facultatea de Litere din București, iar cel de-al doilea profesor la aceeași facultate). Manualele pe care le-au elaborat aceștia erau destinate elevilor din clasele I-a, a II-a și a V-a secundară, clase la care se studia și istoria universală, pe lângă cea națională.

Segmentele dedicate istoriei Romei sunt ample: la Aguletti și Petrescu 108 pagini, la Diaconescu 77 de pagini, la Tafrali (clasa I-a) 40 de pagini și 203 pagini în manualul destinat clasei a V-a, la Constantinescu 84 pagini, la Scarlat Lambrino 150 de pagini. Fiecare autor a avut în vedere momentele importante din evoluția statului roman, precum întemeierea cetății Roma, perioada celor șapte regi, proclamarea Republicii romane și evoluția acesteia, trecerea la perioada Imperiului, cu cele două etape binecunoscute, Principatul și Dominatul, criza Imperiului și căderea celui de Apus în anul 476. De asemenea, toți autorii au înfățișat, la începutul prezentării lor, cadrul geografic, populațiile existente în zonă – latinii, etruscii, grecii, precum și calitățile romanilor, rolul lor major pe care l-au avut în evoluția civilizației umane.

Menționăm și faptul că, în conformitate cu cerințele pedagogice, manualele dispuneau de numeroase elemente grafice care foloseau elevilor în învățare – hărți, imagini, ilustrații, iar autorul N. A. Constantinescu, în mod singular, solicita după fiecare lecție realizarea unei „lucrări” (întrebare de rezolvat) și, de asemenea, oferea un rezumat al lecției respective. În manualul său pentru clasa a V-a secundară, Orest Tafrali introducea numeroase lecturi la sfârșitul fiecărui capitol, foarte utile în completarea cunoștințelor pe care elevii urmau să și le însușească.

Referitor la conținut, Orest Tafrali, spre exemplu, în manualul destinat clasei a I-a secundare menționa că „în primele secole ale istoriei lor, Romanii erau un popor cu o organizație de familie, de religie și politică foarte puternică. Temelia vieții lor era familia... Idealul Romanilor era să trăiască simplu și demn”¹⁵. La autorii Theodor Avr. Aguletti și Marin Petrescu întâlnim un consistent capitol referitor la modul de viață al romanilor – firea și apucăturile lor, traiul și mora-

---

¹⁵ O. Tafrali, *Istoria antică și medievală până la 1453 pentru clasa I secundară*, ediția I, Editura Librăriei Socec and Co., București, 1929, 89.

vurile, religia, organizarea militară etc., afirmându-se că aceștia erau „oameni practici, cari căutau în toate folosul. De aceea erau muncitori, răbdători, economi, aspri, încăpățânați, iubitori de ordine și lege. Țineau la pământ mai mult ca la orice și căutau să și-l apere și cu brațul și cu dreptul”¹⁶.

Perioada Republicii romane este tratată, așa cum era de așteptat, *in extenso* de autorii acestor manuale, fiecare dintre ei subliniind (cu o mențiune specială pentru Orest Tafrali care, în manualul destinat elevilor de clasa a V-a secundară, oferă foarte multe detalii asupra evenimentelor mai importante ale perioadei, materialul expus fiind nu doar extrem de consistent, ci și stufos, prolix, cu aparența unui curs universitar! – pagini întregi de text, fără ilustrații, fără hărți, fără lecturi, fără grafice etc.) caracteristicile acestei perioade din istoria Romei. Astfel, sunt prezentate categoriile sociale existente în statul roman, îndelungatele lupte dintre patricieni și plebei, organizarea politică a Romei, conflictele cu diverse cetăți din Peninsula, dar mai ales cu cetatea Cartagina din nordul Africii etc. Prăbușirea sistemului de conducere al Republicii este descris în felul următor: „se vedea că Senatul și consulii nu mai aveau aceeași putere ca în trecut. Totul era în mâna generalilor, cari comandau armatele. Ei se luptau adesea între ei. Aceasta dovedește că Republica era pe sfârșite și că Romanii aveau nevoie de un singur stăpân”¹⁷.

Cauzele care au dus la acest deznodământ – căderea Republicii și proclamarea Imperiului - sunt explicate de Emil Diaconescu printr-un cumul de factori: „cuceririle pe care Romanii le-au făcut au îmbogățit pe unii dintre ei, dar pe mulți i-au sărăcit, îndeosebi pe micii proprietari, care erau puterea statului roman. Sub influența Grecilor s-au introdus, pe lângă unele lucruri bune, și destule rele, îndeosebi luxul și corupția moravurilor. Romanii începură să-și schimbe caracterul lor bun și să-și piardă vitejia de altădată. Prietenia cu Grecii a adus mult rău Republicii romane”¹⁸.

Lunga perioadă a organizării statului roman sub formă de Imperiu a fost anticipată de diversele conflicte (între patricieni și plebei, spre exemplu), de reformele fraților Gracchi, dar mai ales de dispute-

---

¹⁶ Th. Avr. Aguletti, M. Petrescu, *op. cit.*, 193-194.

¹⁷ *Ibidem*, 102.

¹⁸ Emil Diaconescu, *Istoria universală. Epoca veche pentru clasa I-a secundară, licee, gimnazii, școli normale și seminarii*, ediția a IX-a revizuită, Editura Națională Mecu SA, București, 1944, 155.

le între triumviri, la un moment dat Caesar având câștig de cauză („Senatul îi dădu stăpânirea pe viață, cu titlul de dictator: de acum înainte Republica era de formă, căci ea avea un stăpân, iar cetățenii toți ascultau de voința lui”¹⁹). Ceva mai târziu, un alt triumvir ieșea învingător asupra celorlalți și primea „toate funcțiile de seamă – comandant al oștilor, căpetenia Senatului, capul religiei, tribun al poporului, censor. El avea în mână și cârmuirea provinciilor de la marginea Împărăției”²⁰. Desigur, era vorba despre Octavianus.

Autorul Emil Diaconescu consemna că „de formă, el /Octavianus – n.n./ a păstrat toate instituțiile republicane, însă și-a întărit puterea sa personală și a transformat, pe nesimțite, republica în imperiu”²¹. Idei și explicații asemănătoare întâlnim și la ceilalți autori avuți în vedere: Orest Tafrali în cele două manuale ale sale – pentru clasa a I-a la paginile 105-108, iar în manualul destinat clasei a V-a explicațiile sunt mai extinse (paginile 551-561). Theodor Avr. Aguletti și Marin Petrescu adaugă și faptul că lui Octavianus nu-i plăcea să i se atribuie titluri și, mai ales, „respingea pe acela de rege”²².

Regăsim, așa cum era firesc, și scurte capitole referitoare la conflictele daco-romane, cucerirea Daciei de către împăratul Traian, organizarea și evoluția provinciei etc., unul dintre autori conchizând că „la anul 106 Dacia s-a prefăcut în provincie romană și cu aceasta s-a pus temelia neamului românesc pentru că Românii se trag din Romanii așezați în Dacia și amestecați cu Dacii biruiți de Traian”²³. La care s-a adăugat, după cum știm, influența neamurilor migratoare, îndeosebi a slavilor.

Criza Imperiului Roman (secolul al III-lea), instaurarea unei noi forme de organizare – Dominatul, răspândirea creștinismului, atacurile populațiilor barbare – goți, huni etc., toate acestea sunt expuse, mai succint sau mai pe larg, în manualele citate, oferindu-se și explicații asupra cauzelor decăderii Imperiului. Astfel, Aguletti și Petrescu menționau, în manualul lor destinat clasei a II-a secundare și

---

¹⁹ N. A. Constantinescu, *Istoria Romanilor și a Evului Mediu pentru clasa II secundară (gimnazii, licee, școli normale)*, Editura Cartea Românească, București, 1933, 55.

²⁰ *Ibidem*, 57.

²¹ Emil Diaconescu, *Istoria universală. Epoca veche...*, 169.

²² Th. Avr. Aguletti, M. Petrescu, *Manual de istorie pentru clasa I-a secundară și normală*, ediția a XXIII-a, Editura Cartea Românească, București, 1934, 249.

²³ N. A. Constantinescu, *op. cit.*, 70.

normale, trei chestiuni socotite decisive în această privință: „slăbirea puterii împăratului, care devenise o jucărie în mâna soldaților,/ decăderea armatei, romanii pierduseră spiritul războinic și priveau arma-ta ca pe o rușine,/ răspândirea creștinismului, cetățenii disprețuind bunurile pământești și gândindu-se, neîncetat, la viața veșnică... Ast-fel, Imperiul Roman, sub o înfățișare măreață, era în realitate ca un copac scorbuos²⁴”.

În ceea ce privește prăbușirea Imperiului Roman de Apus și mo-dul în care se încheie prezentarea istoriei romane în manualele avute în discuție, toți autorii formulează considerații asemănătoare, expli-când modul în care s-a ajuns la acea situație prin formulări de genul: „de când se despărțise, la 395, Împărăția de Apus avusese parte nu-mai de împărați slabi și netrebnici, cari pierdură mai toate provinciile... Romanii erau desgustați de luptă și oastea era acum alcătuită mai mult din lefegii barbari. Chiar tronul împărătesc era la bunul plac al căpeteniei lefegiilor”. În consecință, „odată cu căderea Romei la 476 istoria timpurilor vechi (Evul Antic) începută cu Egiptenii se încheie. Timp de 1000 de ani, până la 1453, se zice istoria Evului Mediu”²⁵.

Fără îndoială, subiectul asupra căruia ne-am oprit pentru a for-mula aceste considerații presupune aducerea în discuție a mai multor evenimente din evoluția statului roman, fiind avut în atenție modul în care acestea au fost înfățișate în manualele de istorie, fie de istorie națională, fie de istorie universală.

Putem conchide că materialul faptic stabilit pentru a fi predat elevilor în școli prin programele școlare și, apoi, a fost transpus în ma-nualele elaborate pe baza acestora, era – și este și astăzi! – în strânsă legătură cu evoluția, cu noile descoperiri ori concluzii pe care le obți-nuse istoriografia românească a vremii respective (anii 1920-1948). Continuarea și extinderea actualului demers prin investigarea modu-lui în care noutățile științifice ale vremii erau incluse în manuale ne stă în atenție și avem dorința de a-l duce la bun sfârșit pentru a ve-dea, la un moment dat, lumina tiparului.

---

²⁴ Th. Avr. Aguletti, M. Petrescu, *Manual de istorie pentru clasa a II-a se-cundară și normală*, ediția a IX-a, Editura Cartea Românească, București, 1929, 6; Scarlat Lambrino, Gh. Lazăr, Virgiliu Arbore, *Istoria Românilor pentru clasa a VIII-a secundară*, Editura Adevărul, București, 1935, 43, unde se afirmă că „vechea lume romană s-a prăbușit și noi popoare s-au alcătuit în Europa”.

²⁵ N. A. Constantinescu, *op. cit.*, 86-87.

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Facultatea de Istorie • Centrul de Studii Clasice și Creștine

Bd. Carol I, Nr. 11, 700506, Iași, România
Tel.: 040/0232/201634, Fax: 040/0232/201156

ISSN: 1842-3043
e-ISSN: 2393-2961

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI